Gemeente
Amsterdam

AMBITIEDOCUMENT

voor de Nieuwe Meervaart e.o.

Herzien concept, 1 maart 2021

INHOUDSOPGAVE

1	CONTEXT	4
1.1	Zoveel schoonheid, dynamiek en kansen	
1.2	Belangrijke culturele projecten	
1.3	Corona	
1.4	Nieuwe Meervaart	
1.5	Ambitiedocument	
1.6	Participatie	
1.7	Locatie	
1.8	Leeswijzer	
2	SLOTERPLAS, SLOTERPARK EN RONDJE SLOTERPLAS	9
2.1	Analyse	
2.2	Ambitie	
3	ZUIDWESTOEVER	20
3.1	Analyse	
3.2	Ambitie	
4	OSDORPPLEIN	22
4.1	Analyse	
4.2	Ambitie	
5	DE MEERVAART – BETEKENIS	26
5.1	Analyse	
5.2	Ambitie	
6	DE MEERVAART – GEBOUW, OMGEVING EN INBEDDING	30
6.1	Analyse	
6.2	Ambitie	
7	IMPULSEN EN INITIATIEVEN	34
7.1	Analyse	
7.2	Ambitie	
BIJLAGE 1.	Participatie	36
BIJLAGE 2.	Referenties voor theatergebouw en herinrichting openbare ruimte	42

1 - CONTEXT

1.1 Zoveel schoonheid, dynamiek en kansen

In het coalitieakkoord 'Een nieuwe lente en een nieuw geluid' van mei 2018 heeft het gemeentebestuur opgaven en ambities geformuleerd voor een rechtvaardige, verbonden, vrije, democratische en duurzame stad. De keuzes die hieraan ten grondslag liggen, worden als volgt gemotiveerd:
"(…) Kijkend naar de stad zien we zoveel schoonheid, zoveel dynamiek en zoveel kansen. We hebben die kansen voor het oprapen. Alleen durf en vastberadenheid zijn nodig om onze mooie, levende, lieve stad te laten doen wat zij als geen ander kan: schitteren! Daarmee zal zij eenieder die hier komt niet alleen hernieuwde hoop geven, maar ook daadwerkelijk die mogelijkheden om te worden wie je wilt zijn. Dat is Amsterdam."

1.2 Belangrijke culturele projecten

Een van de ambities uit het coalitieakkoord is de realisatie van een aantal belangrijke culturele projecten zoals een nieuwe openbare bibliotheek op de Zuidas (OBA Next), de verbouwing van het Amsterdam Museum, een nationale museale voorziening slavernijverleden, grote publieksevenementen (Sail, Manifesta, EK Zwemmen, World Urban Games) en nieuwbouw voor de Meervaart.

1.3 Corona

Echter, nog geen drie jaar na het verschijnen van het coalitieakkoord bevindt Amsterdam zich in een heftige crisis. Corona raakt de stad en samenleving buitenproportioneel. Grote bezuinigingen zijn onvermijdelijk. En dat vraagt om een kritische reflectie op eerder gestelde ambities. Welke publieke prioriteiten en investeringen dragen het meest bij aan herstel en het vergroten van gelijke kansen?

1.4 Nieuwe Meervaart

Voor het gemeentebestuur blijft nieuwbouw voor de Meervaart een van de prioriteiten als het gaat om een culturele, maatschappelijke en morele bijdrage aan de stad en samenleving. De Nieuwe Meervaart staat voor zoveel meer dan een nieuw gebouw. De locatie van de Nieuwe Meervaart, de bijzondere architectuur, de zorgvuldige inpassing in het landschap en de brede programmering zullen niet alleen de aantrekkelijkheid van het Osdorpplein en de Sloterplas versterken, maar ook op een aansprekende wijze uitdrukking geven aan dat wat Nieuw-West is en wil zijn: een open, diverse, bewuste en op de toekomst gerichte samenleving.

In de afgelopen veertig jaar heeft de Meervaart een onderscheidende en aansprekende positie weten te verwerven. Het is in staat gebleken om verbonden te blijven met de naaste omgeving, maar tegelijkertijd ook lokale, nationale en zelfs soms internationale aandacht en publiek te trekken. De succesformule hierachter is het combineren en onder één dak hebben van cultuur, leren/talentontwikkeling en maken. Hiermee is de Meervaart als gebouw én als organisatie te karakteriseren als een ketenvoorziening.

Dat de Meervaart uit zijn jasje is gegroeid en het gebouw, na een grondige renovatie eind jaren '90,, zijn bouw- en theatertechnische limieten heeft bereikt, , wordt breed onderkend. Een nieuw en groter gebouw is nodig om voor de komende decennia van betekenis te blijven in een stadsdeel dat doorgroeit van 160.000 naar zo'n 200.000 bewoners.

1.5 Ambitiedocument

In dit ambitiedocument wordt de betekenis van de Nieuwe Meervaart als cultureel centrum met een sterke maatschappelijke rol geschetst, mede tegen de achtergrond van de doorontwikkeling van het Osdorpplein, Nieuw-West en Amsterdam. Tevens formuleert dit document de ambities voor het ontwerp van het nieuwe theatergebouw, de herinrichting van de omringende openbare ruimte en de inbedding in de omgeving (Lelylaan – Sloterplas – Meer en Vaart – Osdorpplein). Deze ambities zullen, samen met een separaat opgesteld bouwtechnisch Programma van Eisen voor het theatergebouw, benut worden voor de vervolgstap. Namelijk: het formuleren van ontwerpopdrachten aan nader te selecteren ontwerpers voor het nieuwe theatergebouw en de buitenruimte.

1.6 Participatie

Dit ambitiedocument is de resultante van een participatieproces, zoals bij moties 822 en 823 (Van Renssen, Nadif, N.T. Bakker, De Heer en Kilic) gevraagd. Bewoners, andere belanghebbenden en belangstellenden, de Meervaart, onafhankelijke experts en de gemeente zijn – mede op basis van gemeentelijke kaders en voornemens, ervaringen en verwachtingen uit de samenleving en de ideeën van de Meervaart – in gesprek gegaan over de locatiekeuze en over zoveel meer. Zie voor een korte weergave van dit participatieproces: bijlage 1.

Aan de hand van zes thema's is tussen oktober 2020 en februari 2021 gesproken over de doorontwikkeling van het Osdorpplein als centrum van een stadsdeel met zo'n 200.000 inwoners, over de voor- en nadelen van verschillende locaties voor de Nieuwe Meervaart, over het gebruik en de beleving van het Osdorpplein, de Sloterplas, het Sloterpark en het Rondje Sloterplas, over hoe er op verschillende manieren aangesloten

kan worden op de cultuurhistorie en nieuwe cultuur van Nieuw-West, over de bereikbaarheid en de verkeerssituatie van Meer en Vaart in het bijzonder en over de ideeën die de Meervaart heeft over de Nieuwe Meervaart.

Tezamen heeft dit duiding en lading gegeven aan standpunten, die onder meer ook naar voren gekomen zijn in de enquête van oktober 2020. Het heeft nieuwe inzichten opgeleverd. Het heeft het gesprek aangezwengeld over wat een centrum in Nieuw-West moet zijn. En het heeft bovenal duidelijk gemaakt wat men belangrijk en aantrekkelijk aan Nieuw-West: de sfeer, het gevoel van ruimte en vrijheid en de diverse ontmoetingen die opgeroepen worden door de Sloterplas, het Sloterpark, het Rondje Sloterplas, het Osdorpplein en de Meervaart.

Op basis van deze gesprekken zijn waarden te formuleren die richting hebben gegeven aan wat de meest passende locatie voor de Nieuwe Meervaart alsmede voorwaarden voor ontwikkeling.

Het zijn de persoonlijke en indringende gesprekken geweest die aan het eind van dit ambitiedocument nog een vraag opwerpt. Namelijk: hoe benutten we deze energie, deze gedrevenheid en deze ideeënrijkdom in het vervolg?

Zijn de inspraakmomenten in het kader van komende plan- en besluitvorming, zoals het investeringsbesluit fase 2 Vernieuwing Osdorpplein, voldoende voor het onderhouden en activeren van maatschappelijke betrokkenheid? Of zijn er nog andere wegen om het gesprek over het centrum van Nieuw-West – en specifieke voorzieningen en/of activiteiten – van maatschappelijke impulsen en concrete initiatieven te kunnen voorzien?

1.7 Locatie

Op 2 juli 2020 heeft de gemeenteraad een voorkeur uitgesproken voor de locatie ‘zuidwestoever, /in de Sloterplas’ en gevraagd om , participatie, waarbij de uitkomst ervan zwaarwegend betrokken moet worden in de verdere besluitvorming over de gebiedsontwikkeling van het Osdorpplein (investeringsbesluit fase 2 Vernieuwing Osdorpplein) en de Nieuwe Meervaart. Deze verdere besluitvorming is in de tweede helft van 2021 voorzien.

Tijdens de participatie zijn verschillende locaties aan de orde gekomen. In het centrum waren dit de stadsdeelkantoorlocatie, Landtong, de huidige locatie van de Meervaart, hoek Lelylaan/Meer en Vaart en zuidwestoever/in de Sloterplas. Ook zijn verschillende locaties buiten het centrum in de participatie geopperd, zoals Talentenhuis, station Lelylaan, Plein ’40-’45, Tuinen van West, Stadspark Osdorp en Sportpark Ookmeer.

Tevens zijn uit de participatie waarden en voorwaarden te destilleren die richting geen aan de betekenis en het toekomstig functioneren van de Nieuwe Meervaart, het gebouw, de omringende openbare ruimte en de locatie. Wat de locatie betreft is de hoek Lelylaan/Meer en Vaart voor de Nieuwe Meervaart het meest passend bij de waarden en voorwaarden die uit het participatieproces komen. Als voorwaarden voor ontwikkeling worden onder meer gesteld een integrale benadering van nieuwbouw, openbare ruimte en aansluiting Sloterplas – Lelylaan – Meer en Vaart – Osdorpplein alsmede compensatie van groen bij ontwikkeling in de hoofdgroenstructuur en een betere waterkwaliteit. Dit wordt nader uitgewerkt in de paragrafen 2 – 6.

1.8 Leeswijzer

In de paragrafen 2 tot en met 6 worden de ambities voor het ontwerp van het theatergebouw, de openbare ruimte en inbedding geformuleerd. Achtereenvolgens komen aan de orde de Sloterplas en het Sloterpark (paragraaf 2), de Zuidwestoever (paragraaf 3), het Osdorpplein (paragraaf 4) en de Nieuwe Meervaart (paragrafen 5 en 6). Elke paragraaf bestaat uit een analyse op een extra maatschappelijke hoofdlijnen en ambities. Het ambitiedocument sluit in paragraaf 7 af met een vraag over inbreng in het vervolgproces.

Essentie ruimtelijk ontwerp Sloterplas: twee stedelijke koppen en twee groene flanken

Illusie van oneindig landschap en uitgestrekt meer

Sloterplas en Sloterpark, vanuit zuidnoord richting

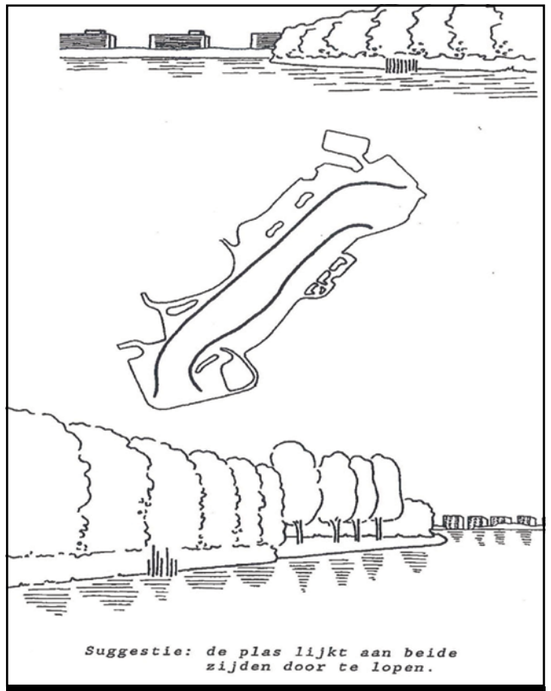
2 - SLOTERPLAS, SLOTERPARK EN RONDJE SLOTERPLAS

2.1 Analyse

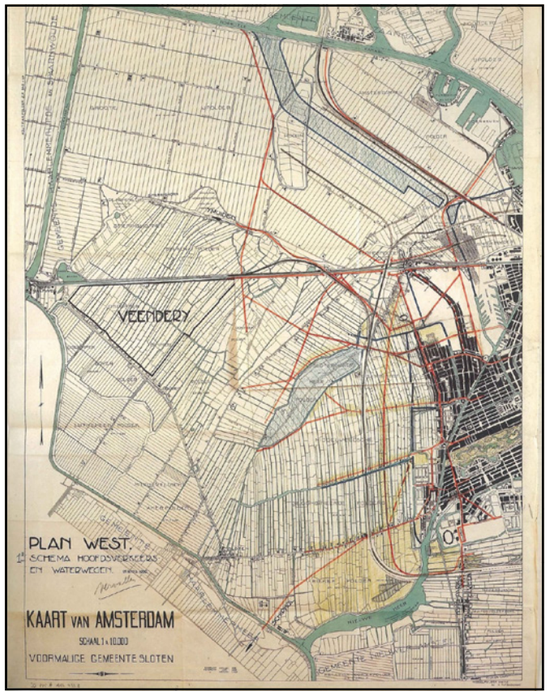
Sloterplas

De essentie van het ruimtelijk ontwerp van de Sloterplas was –de opbouw van twee stedelijke koppen aan de uiteinden met twee groene flanken langs de lange zijden. De twee groene flanken vormen een aaneenschakeling van open ruimtes, een afwisseling van beplanting met open speelweides, reliëf en gebogen maar strakke lijnvorming in beplanting en oevers. Deze essentie staat nog steeds.

De historische vorm van de droogmakerij Sloterdijkermeerpolder is door Cornelis van Eesteren en Jakoba Mulder aangepast, onder andere door de twee stedelijke koppen niet tegenover elkaar te plaatsen, maar ten opzichte van elkaar 30 graden te draaien. Daardoor ontstaat, in de lengterichting van de Sloterplas, een as-verdraaiing die de illusie van een oneindig landschap en een uitgestrekt meer oproept. De bebouwing is in het Algemeen Uitbreidingsplan (verder: AUP) in de tweede linie geplaatst.

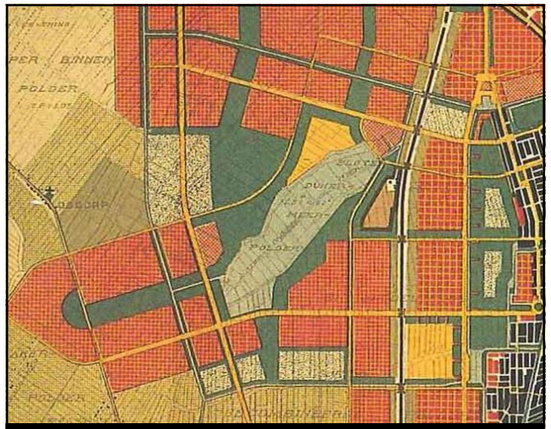
Illusie van oneindig landschap en uitgestrekt meer

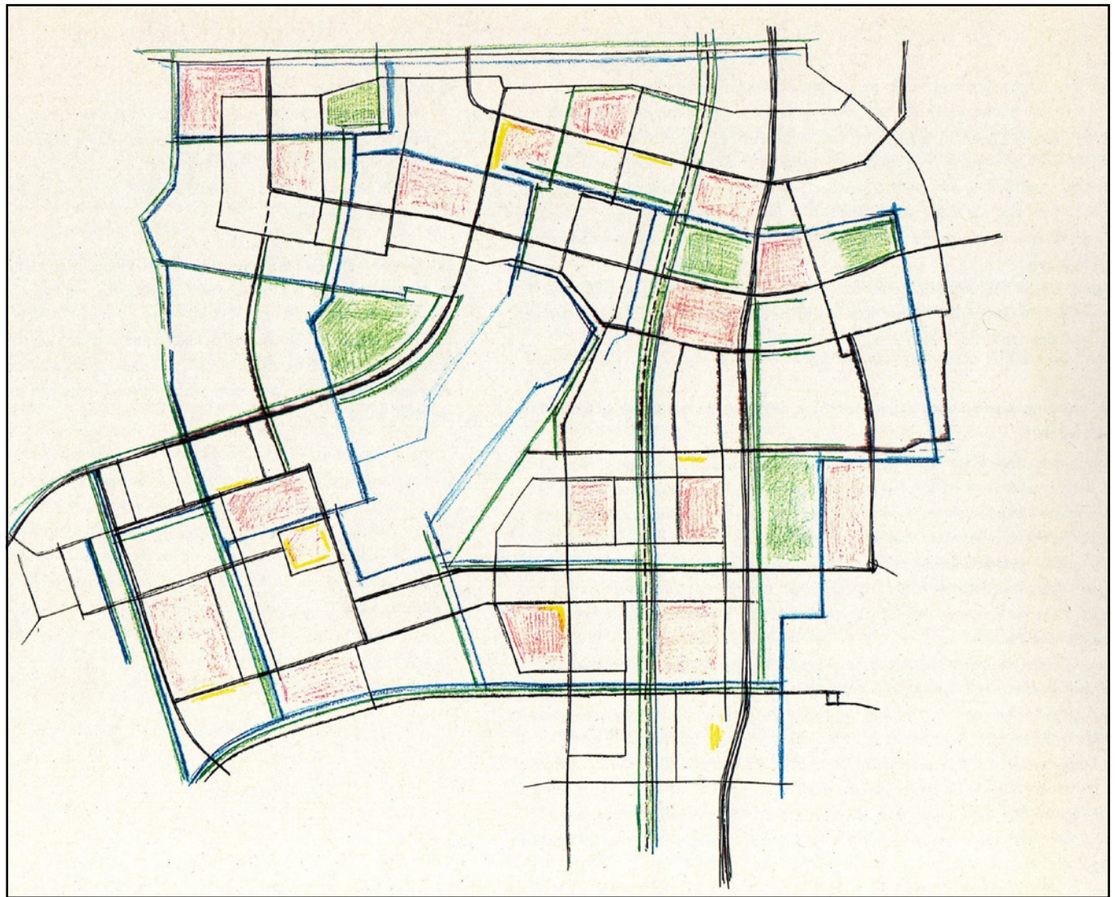
Plan West

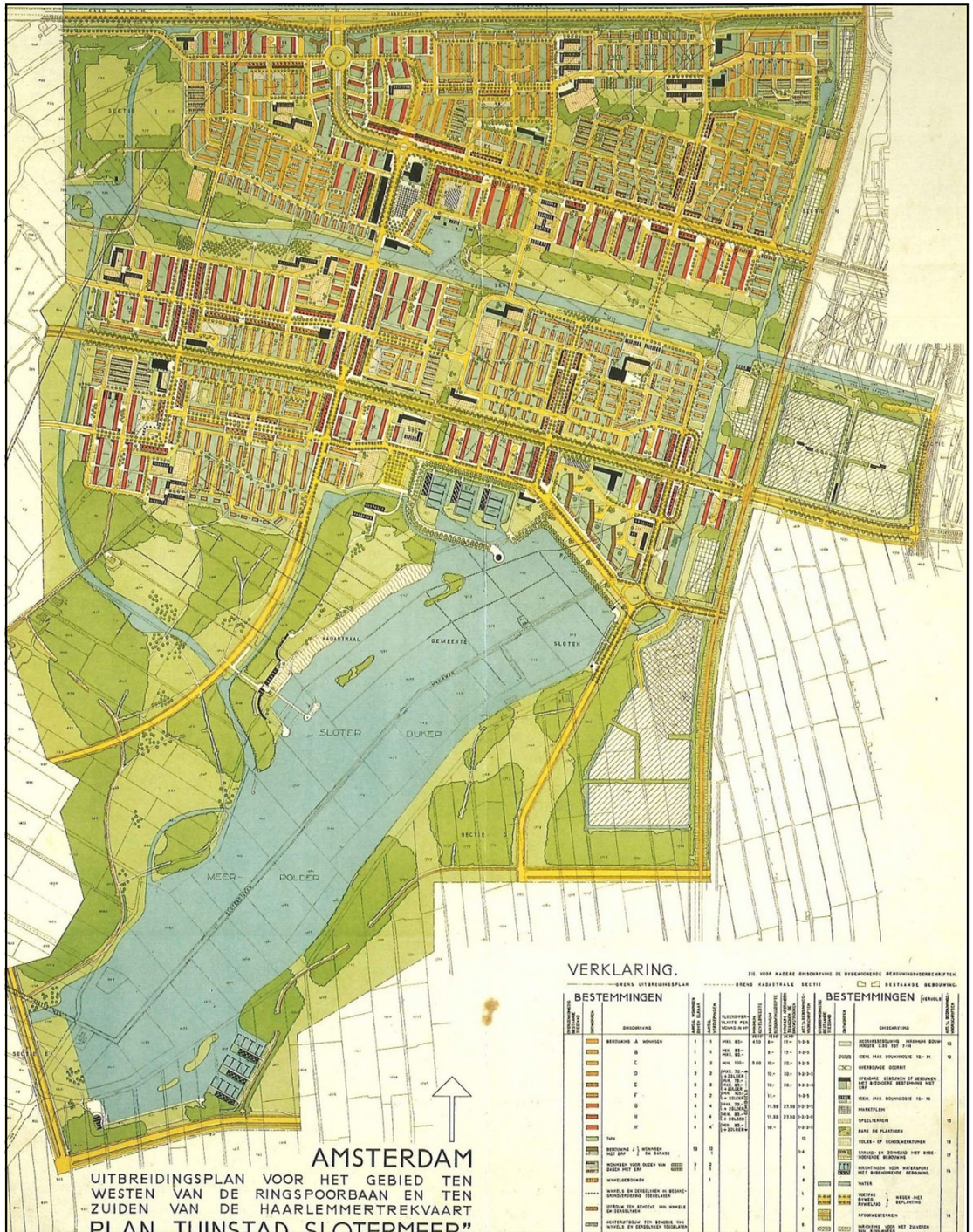
Plan West

Algemeen Uitbreidingsplan (1935)

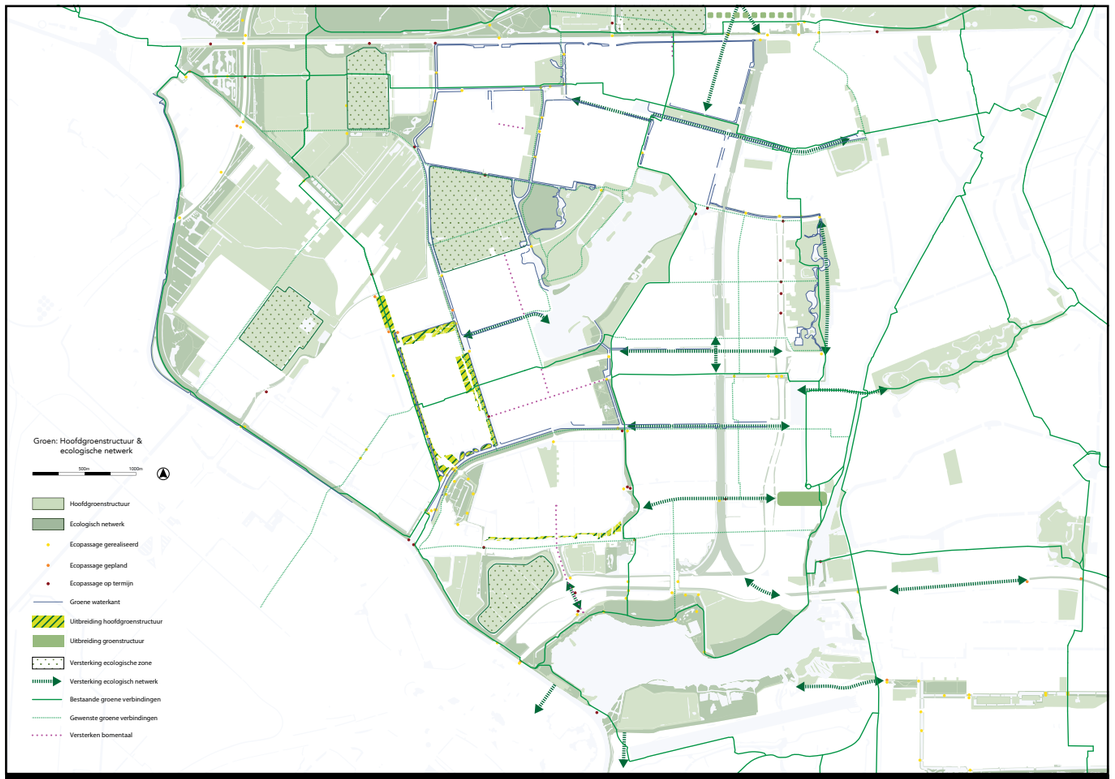
Schotse Ruit (Anna Vos)

Uitbreidingsplan Tuinstad Slotermeer

Aanleg Sloterplas, vanuit noordzuid richting

Kansen- en verbindingskaart Nieuw-West (optie RenD, gemeente Amsterdam)

Sloterpark

Met studiereizen naar Engeland, Brussel, Bremen en Hamburg lieten Cornelis van Eesteren en Jakoba Mulder zich inspireren door de meest vernieuwende parken, zoals het Schumacher's Stadpark in Hamburg. Hier werden zij bevestigd in hun sociale kijk op het groen: namelijk via groene scheggen, stadsparken en het op alle schaalniveaus laten doorlopen van groen zou stadsuitbreiding moeten bijdragen aan een gezonde woonomgeving met volop recreatieve mogelijkheden (of zoals dat toen werd genoemd 'actieve ontspanning').

In 1939 vertaalden Van Eesteren en Mulder hun voorbeelden uit het buitenland en hun eerdere ontwerpervaring met het Amsterdamse Bos naar een eerste ontwerp voor het Sloterpark. In dit plan zijn de eerste ideeën al te zien, zoals de oeverlijnen, beplanting en recreatieve voorzieningen als jachthaven, boulevard en speelweiden.

In 1952 kwam men met een nieuw ontwerp. In 1954 begon de realisatie van het Sloterpark, maar omdat het budget niet toereikend genoeg was om het park in één keer aan te leggen, is de inrichting en beplanting in vier fasen tot stand gekomen (noord, oost, zuid en west). Voor elk van deze fasen is iemand anders verantwoordelijk geweest, waardoor de eenheid die Van Eesteren en Mulder voor ogen hadden deels verdwenen is en er eerder sprake is van 'eenheid in verscheidenheid'.

Hoofdgroenstructuur

De west-, noord- en oostoevers van de Sloterplas zijn momenteel onderdeel van de Hoofdgroenstructuur van Amsterdam, zoals opgenomen in de Structuurvisie 2040. Deze structuur bestaat uit groen met een wijkoverstijgende functie, dat van grote waarde is voor het gebruik, de gezondheid, de natuur en de duurzaamheid of vanwege de hoge esthetische, stedenbouwkundige of cultuurhistorische waarden, dat een cruciale verbindende of structurerende functie vervult of op een andere wijze bijzonder of zeldzaam is. Andere functies, zoals woningbouw, werkgerelateerde functies, wegenaanleg of voorzieningen die verkeer aantrekken of ten koste gaan van het groen, zijn niet in overeenstemming met de status en functie van deze Hoofdgroenstructuur.

Een deel van de hoek Lelylaan/Meer en Vaart maakt onderdeel van de Hoofdgroenstructuur uit. Echter, in eerdere advisering als ook in het participatieproces is deze hoek onderwerp van gesprek geweest. In het participatieproces is herhaaldelijk aangegeven dat de huidige kwaliteit van dit deel van de Hoofdgroenstructuur ondermaats is en een

Gemeentelijke hoofdgroen- en ecologische structuur

Natuur Netwerk Nederland

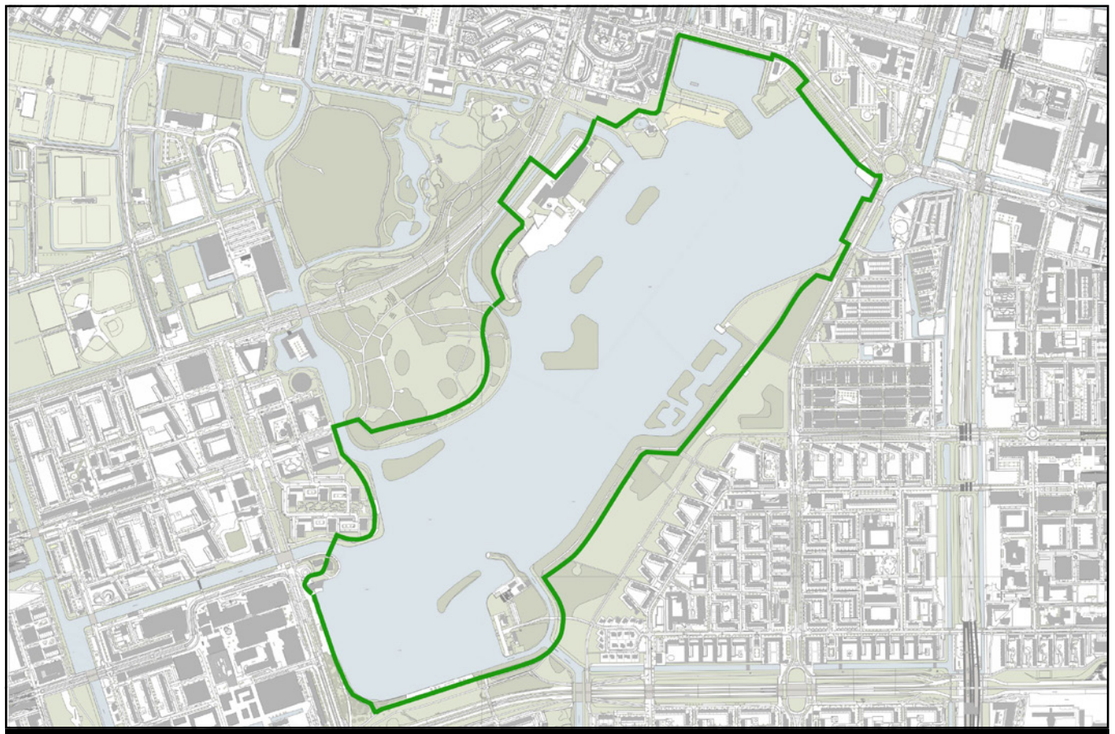
aanzienlijke verbetering behoeft. Sommigen bepleiten om van deze zwakke schakel een sterke te maken door herinrichting van de openbare ruimte. Anderen zien een mogelijkheid om dit te combineren met nieuwbouw voor de Meervaart.

Ook de Technische Adviescommissie Hoofdgroenstructuur (verder: TAC) heeft zich hierover uitgelaten. In het preadvies 12 december 2019 van de TAC over de nieuwbouw Meervaart wordt op basis van geldende beleidskaders gesteld dat bij nieuwbouw op de hoek Lelylaan/Meer en Vaart: “(…) er sprake is van realisatie van bebouwing voor een grootstedelijke functie die strikt genomen niet inpasbaar is in de Hoofdgroenstructuur.” Echter, in het preadvies vult de TAC haar taak iets breder in en ziet onder duidelijke voorwaarden (een ‘hele stevige mits’) mogelijkheden voor nieuwbouw, inpassing in en verbetering van het groen en programmering die een impuls kunnen betekenen voor de Hoofdgroenstructuur ter plaatse. Als voorwaarden worden onder meer genoemd: het opnemen van het gebouw in het landschap, een visie op de oevers als geheel (inclusief het watersporteiland), een passende programmering, een gebouw met een voorkant naar de Lelylaan en aandacht voor de oeverkwaliteiten, en een integrale visie op oever, logistiek en verkeersafwikkeling.

Compensatie

In de ontwerp-Omgevingsvisie 2050 wordt aangegeven dat het instrument van de Hoofdgroenstructuur gehandhaafd blijft, maar op twee belangrijke aspecten ook gewijzigd wordt ten opzichte van de Structuurvisie 2040. Het wordt een groen-blauw raamwerk en het wordt dynamischer.

De Hoofdgroenstructuur gaat zich de komende jaren ontwikkelen van een mozaïek bestaande uit losse delen naar een aaneengesloten groen-blauw raamwerk bestaande uit grote groengebieden die onderling met elkaar verbonden worden door ecologische en recreatieve verbindingen.

Rondje Sloterplas

Door de nieuwe Hoofdgroenstructuur, als uitwerking van de ontwerp-Omgevingsvisie 2050, te verankeren in het Omgevingsplan, wordt het groen in de Hoofdgroenstructuur beschermd tegen verharding, bebouwing of andere ontwikkelingen die de groene functie van deze gebieden bedreigen. Maar omdat de stad verandert en mensen veranderen, zal ook de Hoofdgroenstructuur mee veranderen. Daarvoor zal de Hoofdgroenstructuur per saldo groeien (kwantiteit), maar tegelijkertijd ook de (gebruiks)waarde voor de stad op allerlei vlakken toeneemt (kwaliteit). Denk hierbij aan ecologie, sport en spel, recreatie, klimaatadaptatie, gezondheid en ontmoeting.

Beide wijzigingen – van groen naar groen-blauw raamwerk en het dynamischer gebruik - bieden aanknopingspunten voor compensatie van het groen in de hoek Lelylaan/Meer en Vaart. Denk hierbij aan het uitbreiden van de Hoofdgroenstructuur met dat deel van de zuidwestoever dat nu nog niet deze status heeft, het verbeteren van de hoofdbomenstructuur, het uitbreiden van de Hoofdgroenstructuur met de Sloterplas en/of verbetering van de waterkwaliteit van de Sloterplas door toevoeging van ‘nat groen’ en een natuurvriendelijke inrichting. Dit kan goed gecombineerd worden met het realiseren van meer recreatieve voorzieningen en/of ontmoetingsmogelijkheden.

Rondje Sloterplas

Hoewel het Rondje Sloterplas een ontwerpinterventie is van latere tijd (jaren ‘00), wordt deze vaak als onderdeel ervaren van het sterke, samenhangende en publieke ontwerp

Rondje Sloterplas, H+N+S

van Sloterplas en Sloterpark. Het Rondje Sloterplas roept een bijna magische ervaring op: voor jong en oud, voor bewoners van Nieuw-West maar ook steeds meer bezoekers 6 kilometer onafgebroken genieten van ruimte, uitzicht, vrijheid, rust en natuur; even helemaal weg, midden in de stad.

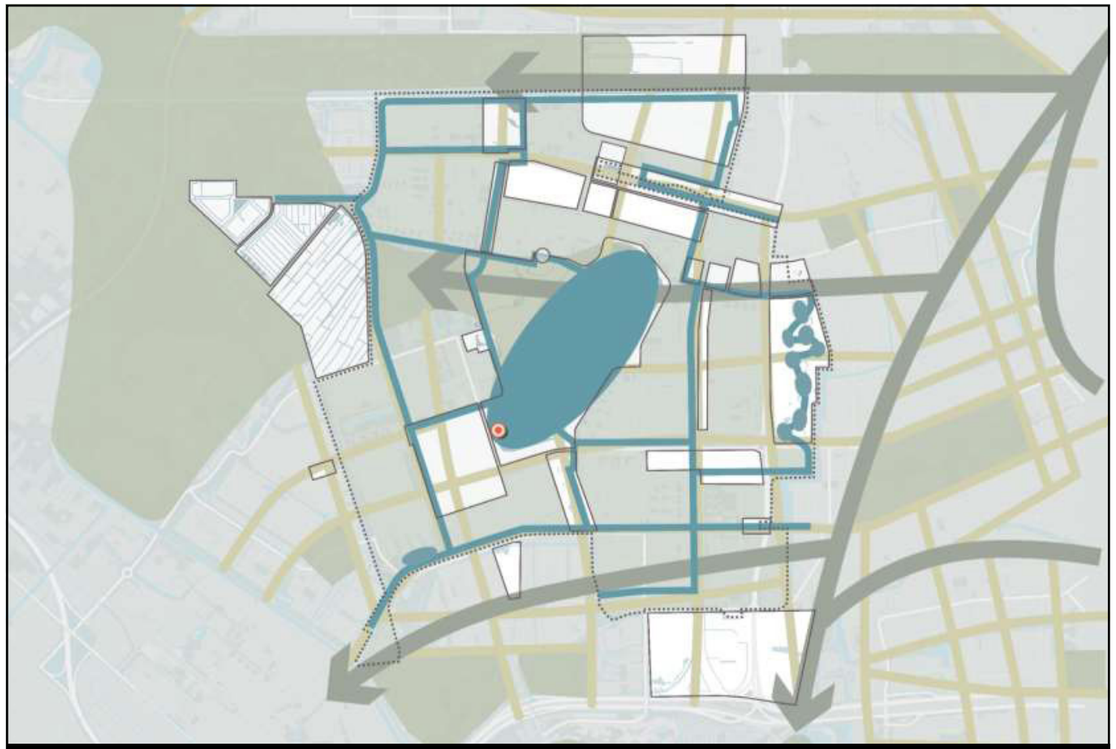
Op enkele onderdelen verdient dit rondje echter een kwaliteitsverbetering, zoals op de hoek Lelylaan/Meer en Vaart. Waar mogelijk ook versterkt met eigentijdse recreatieve functies.

Waterkwaliteit

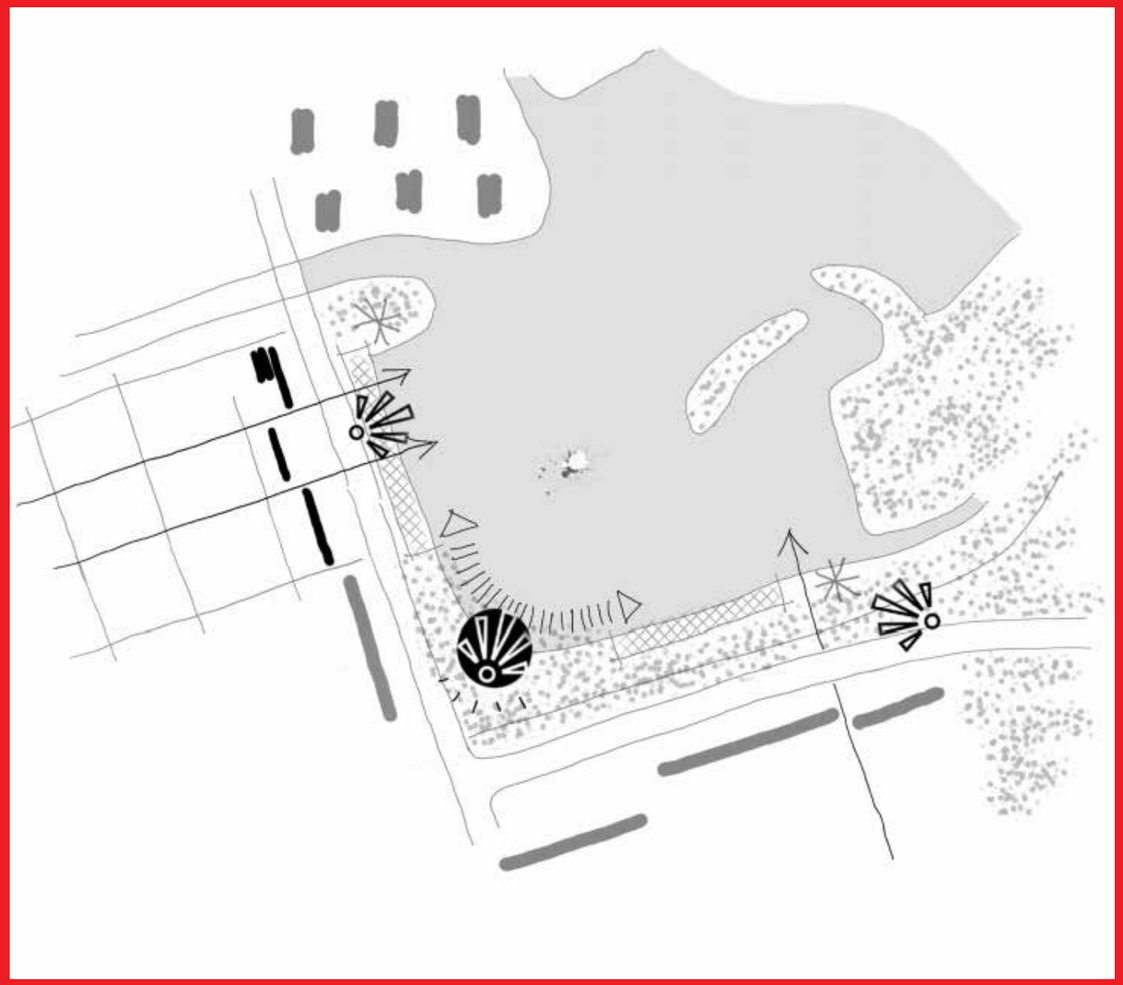
Momenteel is de waterkwaliteit van de Sloterplas zeer slecht en voldoet deze niet aan de Europese wetgeving. Oplossingen om de waterkwaliteit te verbeteren kunnen gezocht worden in de Sloterplas zelf, maar ook hierbuiten. De Sloterplas kent veelal ‘harde’ oevers die steil aflopen de plas in. Als gevolg hiervan hebben waterplanten weinig ruimte om zich te vestigen en blijven diersoorten die de beschutting hiervan opzoeken weg. Waterplanten verbeteren daarnaast de waterkwaliteit door zuurstof toe te voegen aan het water en soms ook door verontreinigingen te filteren. Het toevoegen van natuurvriendelijke oevers, waaronder de hoek van Lelylaan/Meer en Vaart, draagt bij aan een betere waterkwaliteit. De opgave van de waterkwaliteit in de Sloterplas wordt overigens verkleind als de toestroom van water al (voor)gezuiverd wordt in de grachten. Het ontwikkelen van natuurvriendelijke oevers, waaronder in de hoek van Lelylaan/Meer en Vaart, kan als start dienen om het groenblauwe netwerk en de leefomgeving van Nieuw-West te versterken.

Slechte waterkwaliteit Sloterplas

Ambitie: schoon oppervlaktewatersysteem met meer biodiversiteit

Ambitie: gebouw dat illusie van oneindig landschap laat ervaren (bron: RenD, gemeente Amsterdam)

2.2 Ambitie

Voorgaande kenschets is te vertalen in de volgende ambities:

Zorg voor een theatergebouw en herinrichting van de openbare ruimte in de hoek Lelylaan/Meer en Vaart die respect hebben voor de Sloterplas en het Sloterpark als magistraal middelpunt van Nieuw-West en het verder versterken.

Positioneer het theatergebouw en de herinrichting van de openbare ruimte zo dat de ‘illusie van het oneindig landschap’ zo optimaal mogelijk ervaren kan worden.

Verbeter de openbare ruimte van de zuidwestoever inclusief hoek Lelylaan/ Meer en Vaart (groen, gebruikskwaliteit en biodiversiteit), zodat dit een evenwaardig onderdeel van het Rondje Sloterplas wordt.

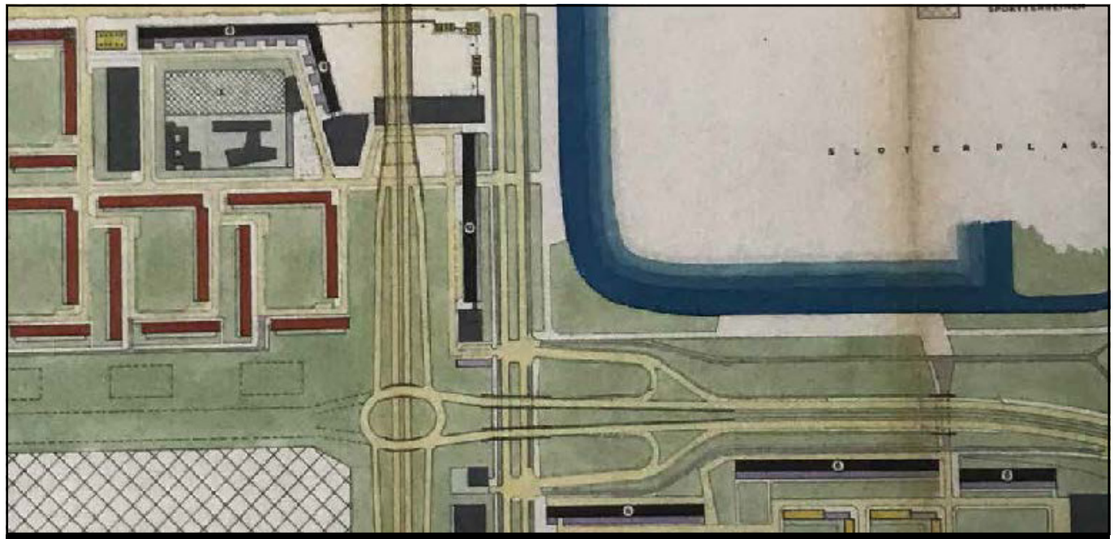
Compenseer het groen dat verloren gaat door nieuwbouw inop de hoek Lelylaan/ Meer en Vaart door uitbreiding van de hoofdgroenstructuur en zet in op een groene inpassing van de nieuwbouw.

Waardeer de variatie aan recreatieve functies en activiteiten die er nu al is, maar blijf open staan voor nieuwe functies en eigentijdse activiteiten passend bij een veranderende samenleving.

Zorg dat door de herinrichting van de zuidwestoever, Meer en Vaart en de openbare ruimte op het Osdorpplein er sprake is van meer ruimtelijke samenhang, bijvoorbeeld in de vorm van een ‘groene loper’.

Agendeer een substantiële verbetering van de waterkwaliteit van de gehele Sloterplas en draag hier via de herinrichting van de hoek Lelylaan/Meer en Vaart aan bij.

3 - ZUIDWESTOEVER

Snelweg tussen Schiphol en Westelijk Havengebied (Uitbreidingsplan Osdorp, 1956)

3.1 Analyse

In de oorspronkelijke plannen voor de stedelijke kop aan de zuidkant van de Sloterplas zou dit deel gedomineerd worden door een snelweg tussen Schiphol en Westelijk Havengebied. Deze is er niet gekomen. Wat wel is gerealiseerd is de Meer en Vaart en de hoofdontsluiting via de Lelylaan, waardoor deze zuidelijke kop van de Sloterplas alsnog eendominante infrastructurele functie heeft gekregen.

De optelsom van verkeersmodaliteiten – westtangent/hov-buslijn 369, tramlijn 17, autowegen en parallelweg aan de Osdorppleinzijde, fietswegen en voetpaden – werpt een barrière op tussen Osdorpplein en Sloterplas. De oversteekbaarheid laat te wensen over, hoewel de meeste bezoekers van het Osdorpplein en de Sloterplas dit inmiddels bijna als vanzelfsprekend ervaren.

De boulevard is in de loop der tijd ingericht met altijd als doel om hier een levendige, stedelijke openbare ruimte van te maken. Echter, deelprojecten, latere aanpassingen en kleine incidenten zorgen er voor dat de boulevard fragmentarisch over komt. Sommigen ervaren de boulevard als te stenig.

Tegelijkertijd benadrukken gebruikers van de boulevard dat deze juist volop in gebruik is. Het is de plek van collectieve gebeurtenissen (zoals de 4 mei herdenking), de plek van spontane ontmoetingen, de plek waar men afspreekt, waar men geniet van de weidsheid van de Sloterplas en waar grotere evenementen landen. Dit is de plek ‘van ons allemaal’, zo werd in het participatieproces vaak aangegeven.

3.2 Ambitie

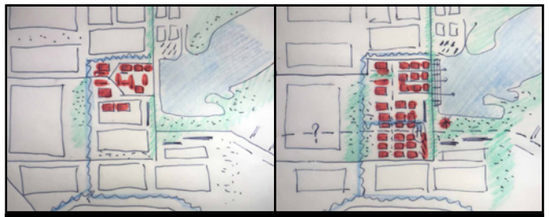
Voorgaande kenschets is te vertalen in de volgende ambities:

Zorg dat de herinrichting van de hoek Lelylaan/Meer en Vaart onderdeel is van een integrale visie op de oever van Landtong tot Watersporteiland, inclusief aansluiting op (een heringerichte) Meer en Vaart en de toekomstige transformatie van de Lelylaan.

Onderdeel van de herinrichting van de hoek Lelylaan/Meer en Vaart is het optimaliseren van een eenduidige en doorlopende openbare (wandel-, sport- en flaneer)route direct grenzend aan de oever en integraal onderdeel van het Rondje Sloterplas.

Grijp de herinrichting van de hoek Lelylaan/Meer en Vaart, de beoogde afwaardering van Meer en Vaart en de doorontwikkeling van het Osdorpplein aan om dat wat nooit bereikt is, nu te realiseren: een meer samenhangende openbare ruimte van Osdorppleinplein tot Sloterplas.

4 - OSDORPPLEIN

Schematische weergave ontwikkelingsrichting Osdorpplein

4.1 Analyse

Het Osdorpplein groeit uit tot centrum van Nieuw-West. Dit betekent: meer woningen, meer winkels, meer openbare ruimte, meer voorzieningen en meer bezoekers in een hoogstedelijke dichtheid en uitstraling. In het participatieproces werd deze ontwikkeling over het algemeen als een gegevenheid gezien, hoewel sommigen twijfel en zorg uitspraken over de sterke mate van verdichting.

Alom werd in het participatieproces benadrukt dat de huidige sfeer en kwaliteit van het Osdorpplein verbetering behoeft. Het Osdorpplein is nu een place to buy en dan vooral gericht op dagelijkse boodschappen. Wat gewenst wordt is om uit te groeien tot een place to be: met meer variatie aan winkels en voorzieningen, meer verblijfskwaliteit en een sterke eigen identiteit. Dat laatste werd met klem aangegeven: voorkom dat het Osdorpplein een uitwisselbaar centrum wordt zoals andere nieuwe centra. Benut en versterk waarin het Osdorpplein zich nu al onderscheidt. Genoemd worden dan de diversiteit aan bezoekers (‘het echte Amsterdam vind je op het Osdorpplein’), de ligging aan de Sloterplas en hierdoor een centrum met een sterk contrast tussen verstedelijking en openbare ruimte.

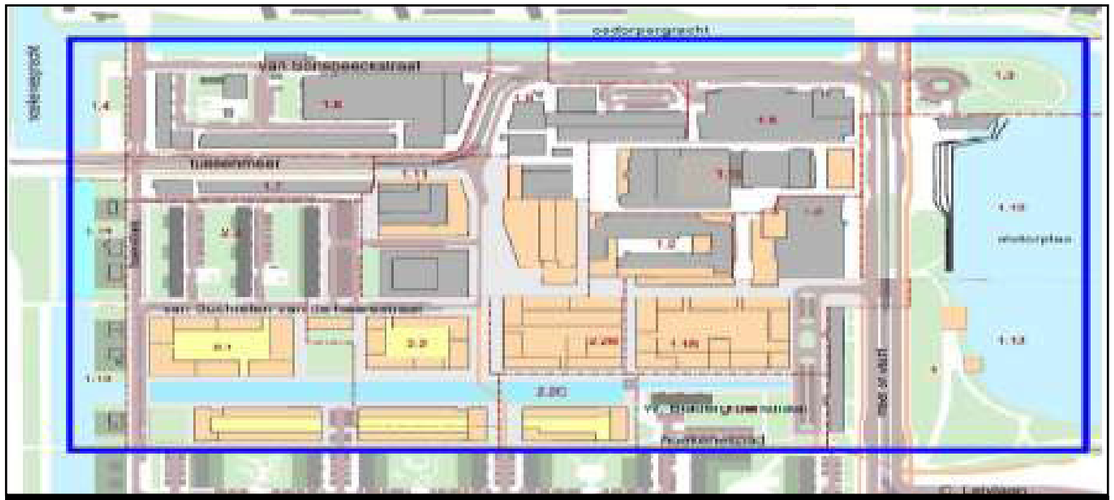
Kernvraag hierbij is: blijven plein en plas twee relatief zelfstandige onderdelen van het centrum of is met de Nieuwe Meervaart (als onderdeel van een reeks van publieke voorzieningen), de afwaardering van Meer en Vaart en de herinrichting/routing op de zuidwestoever de al lang gekoesterde wens tot een verbinding te leggen? Bewust wordt hier gesproken over een mentale verbinding: ervaart de bezoeker straks de twee zijden van Meer en Vaart (plas en plein) als één centrum?

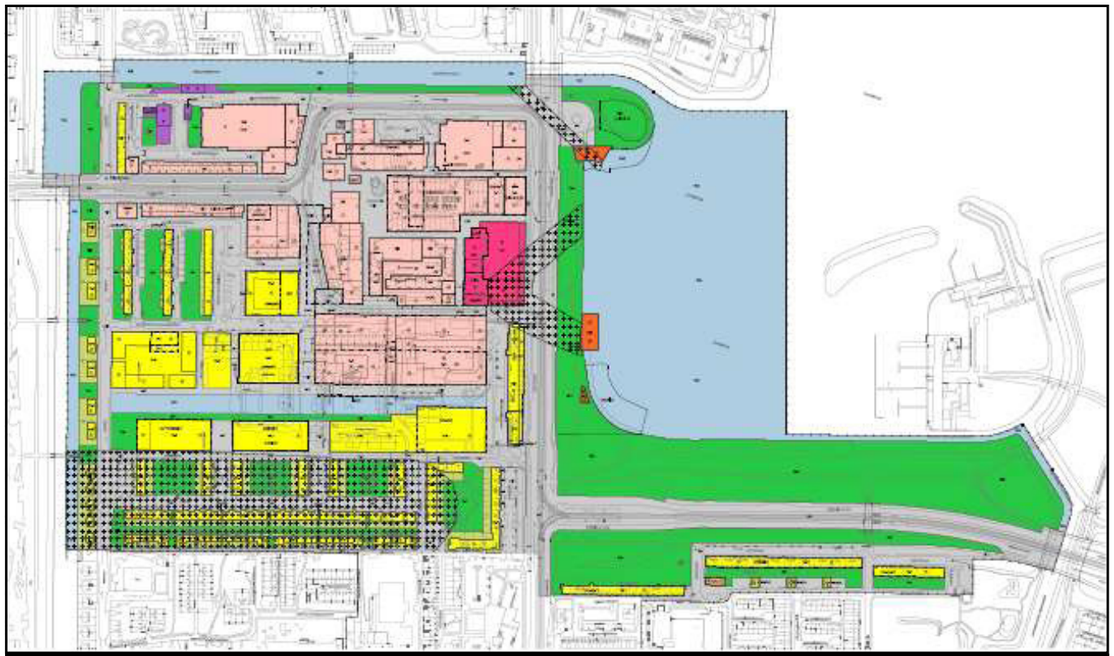
Vernieuwingsplan Centrum Nieuw-West (2005)

Regieplan (2007)

Herzien Vernieuwingsplan Centrum Nieuw West (2013)

Bestemmingsplan Osdorpplein e.o. (2013)

4.2 Ambitie

Voorgaande kenschets is te vertalen in de volgende ambities:

- Zie de Nieuwe Meervaart als nieuw bronpunt van het vergrote Osdorpplein.
- Span het Osdorpplein tussen bestaand centrum en nieuw bronpunt op via een route waarlangs het merendeel van de publieke voorzieningen en openbare ruimtes liggen. Laat deze route niet alleen via deze publieke functies, maar ook in de herinrichting en kwaliteitsverbetering van van de openbare ruimte tot uitdrukking komen.
- Sluit bij het markeren van deze route – bijvoorbeeld via een letterlijke of figuurlijke ‘groene loper’ - aan bij de afwaardering van de Meer en Vaart, met als een van de resultanten meer verblijfsruimte door invoering van eenrichtingsverkeer.
- Zorg dat de nieuwbouw op de huidige locatie van de Meervaart – qua functie, maar ook qua uitstraling, plint en entrees – een belangrijke schakel wordt op de route van publieke voorzieningen en openbare ruimtes. Deze nieuwbouw moet bijdragen aan de loop tussen plein en plas.
- Verbeter – in samenhang met de beoogde afwaardering – de oversteekbaarheid van Meer en Vaart via herinrichting van de openbare ruimte, met bijzondere aandacht, in het bijzonder op de route zoals hiervoor geschetst.
- Positioneer het nieuwe openbaar vervoersknooppunt – voorzien in het Mobiliteitsplan Nieuw-West – op een strategisch locatie, zoals het kruispunt Lelylaan/Meer en Vaart. Dit knooppunt combineert de overstap van westtangent bus 369 en tramlijn 17 en zal op termijn ook moeten kunnen aansluiten op een halte van de oostwestlijn.

5 - DE MEERVAART – BETEKENIS

De Meervaart

5.1 Analyse

Eind jaren zeventig stelde toenmalige minister van cultuur, Marga Klompé, in vier steden in Nederland geld beschikbaar voor een publieke voorziening. Voor de toenmalige Westelijke Tuinsteden werd gedacht aan een overdekte ijsbaan of een cultuurcentrum. Aan bewoners werd gevraagd waar hun voorkeur naar uitging. In overgrote meerderheid werd gekozen voor een cultuurcentrum. De algemene gang van zaken in die tijd was: wil je naar cultuur, dan moet je naar het centrum. Met een keuze voor een cultuurcentrum in de Westelijke Tuinsteden werd daar verandering in gebracht.

De grote maatschappelijke betrokkenheid bij de Meervaart bleek ook na opening van het gebouw. In de eerste jaren hielpen veel vrijwilligers mee. Sindsdien is de Meervaart uitgegroeid tot een theater en een congrescentrum, maar ook een makersplek en plek voor talentontwikkeling. Wat gebleven is, is de sterke maatschappelijke verbinding. De Meervaart programmeert breed, sluit aan bij onderwerpen die nu in de samenleving spelen en wil een plek van ontmoeting, ontspanning en ontwikkeling zijn.

Rond 1990 bleek dat het gebouw niet meer voldeed aan de kwaliteitseisen en gebruikswensen. Zo konden er geen grote producties plaatsvinden door het ontbreken van een toneeltoren. En daarom is het gebouw bijna gestript tot het skelet en verbouwd.

Om mee te blijven groeien met Nieuw-West en grootstedelijke ontwikkelingen heeft de Meervaart een droom voor de toekomst. Het wil een allround theater blijven met, zoals ook in de afgelopen decennia, andere culturele, maatschappelijke en commerciële activiteiten om een zo'n breed mogelijk publiek te trekken. De uitgangspunten voor de Nieuwe Meervaart zijn kort samengevat:

De Meervaart

> Een plek voor nieuwe perspectieven: theater is dé manier om tot nieuwe inzichten te komen, nieuwe ideeën op te doen en tot nieuwe perspectieven te komen. Wat de Meervaart laat zien, wat makers produceren en wat bezoekers ervaren, leidt tot continue interactie. Verhalen, achtergronden en culturen inspireren en verrijken elkaar.

> Een plek voor nieuwe vertellingen: de Meervaart zoekt voortdurende naar nieuwe verhalen en nieuwe manieren om die verhalen te vertellen. Hiervoor moet er een plek zijn waar mensen elkaar ontmoeten en waardoor nieuwe verhalen ontstaan.

> Een plek voor nieuwe verbindingen: de Meervaart is de verbindende schakel tussen makers, artiesten en publiek. De Meervaart brengt mensen bij elkaar met verhalen die hen bindt. Jongeren worden geholpen bij het ontdekken van hun talent en krijgen een podium geboden.

Bezoekers van de Meervaart komen voor gezelligheid en ontmoeting, om nieuwe ervaringen op te doen en om zelf creatief bezig te zijn. Het is hierdoor een 'plek van iedereen': van jongeren die een eerste kennismaking met kunst en cultuur hebben tot ervaren theaterbezoekers, van makers van kunst en cultuur tot degenen die hiervan genieten, van congresgangers van ver tot buurtbewoners.

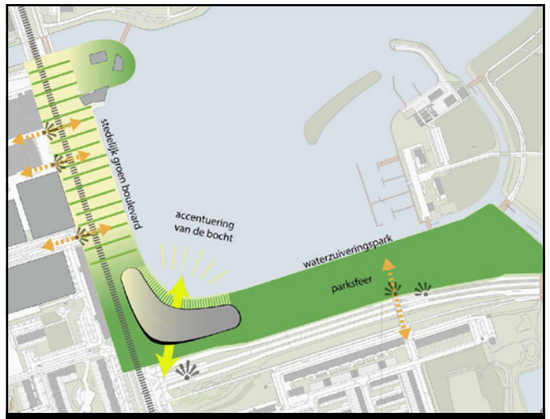
5.2 Ambitie
Voorgaande kenschets is te vertalen in de volgende ambities:

> De Meervaart heeft in de afgelopen decennia bewezen bij te dragen aan de aantrekkingskracht, levendigheid en identiteit van het Osdorpplein. Zorg dat de Nieuwe Meervaart deze rol blijft vervullen voor het Osdorpplein als centrum van Nieuw-West, waar mogelijk in wisselwerking met andere cultuur-maatschappelijke voorzieningen in het centrum en het stadsdeel.

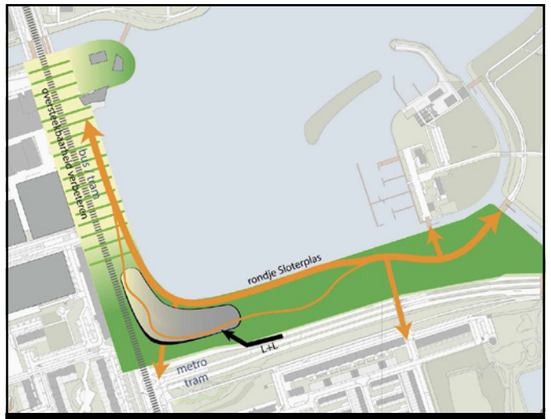
> Zorg dat de Nieuwe Meervaart – via programmering in het gebouw en daarbuiten en , via connecties met andere instellingen – aantrekkelijk is voor de buurt, voor Nieuw-West en Amsterdam en de regio.

> Zorg dat de Nieuwe Meervaart blijft aansluiten bij en nog aantrekkelijker wordt voor de samenleving van Nieuw-West: relatief jong, divers, gericht op ontmoeting en vernieuwing.

6 - DE MEERVAART – GEBOUW, OMGEVING EN INBEDDING

Ambitie: sfeer, zichtrelaties en verbindingen

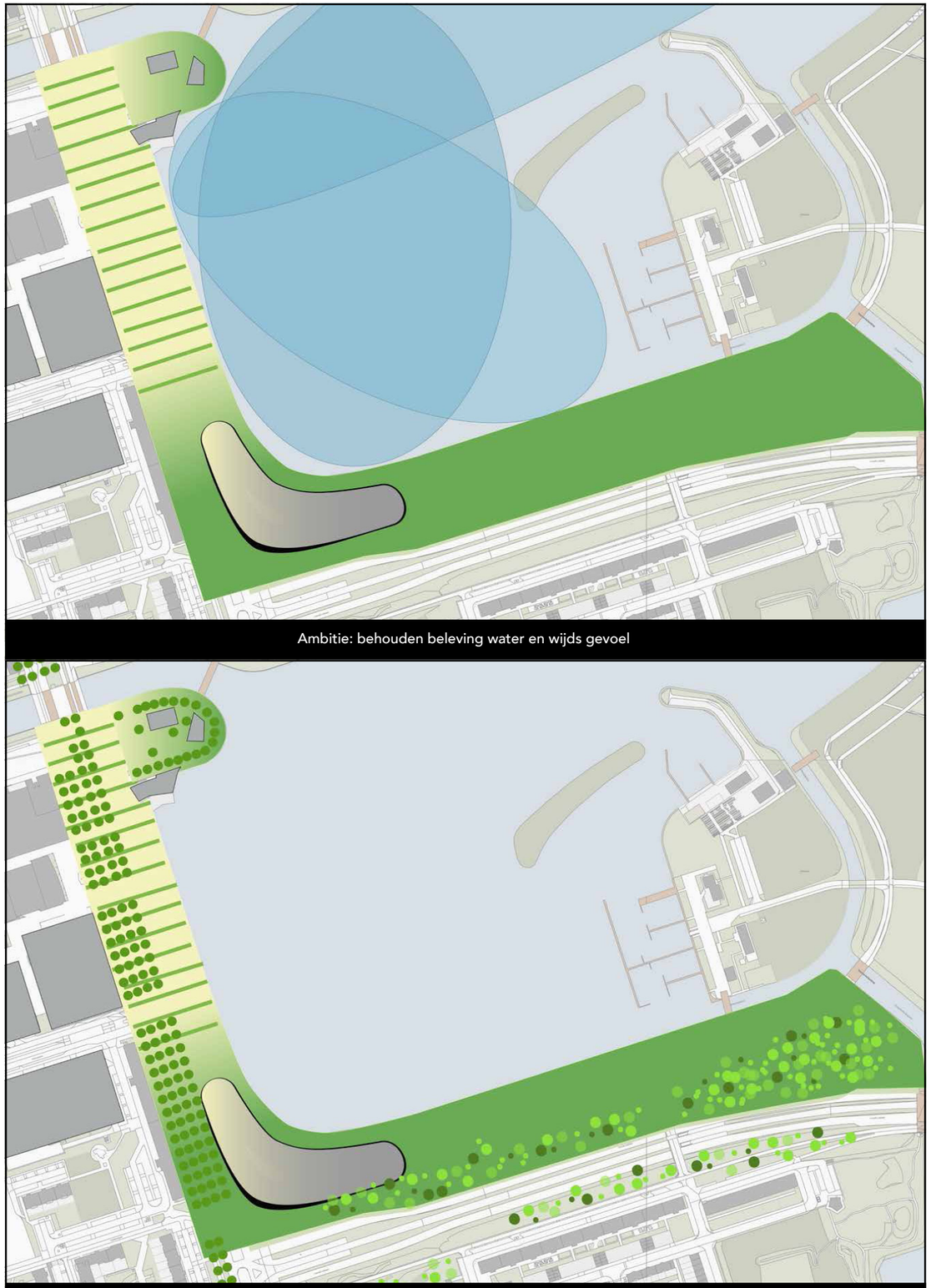

Ambitie: Rondje Sloterplas langs oever, bevoorrading gescheiden

6.1 Analyse

De brede en onderscheidende programmering met veel aandacht voor jongeren, actuele ontwikkelingen, verrassende dwarsverbanden en nieuwe doelgroepen draagt bij aan de maatschappelijke verankering van de Meervaart in Nieuw-West en een sterke positie binnen het cultureel landschap van (Groot) Amsterdam.
Echter, het gebouw heeft zijn bouwkundige en theatertechnische limieten bereikt, is te klein geworden voor een sterk groeiend stadsdeel en Amsterdam en past ook niet meer bij wat bezoekers verwachten van een eigentijds centrum dat midden in de samenleving staat.

Met de locatie op de hoek van de Lelylaan/ Meer en Vaart ontstaat ook een nieuw perspectief. Immers, naast het gegeven dat het op deze locatie een nieuw bronpunt kan worden, biedt het de kans om het huidige Osdorppplein 'op te spannen' langs de oever en vraagt het om verschillende ontwikkelingen die letterlijk tezamen komen in deze hoek met elkaar in harmonie te brengen: de Lelylaan die transformeert tot stadslaan, het ov-knooppunt dat mogelijk zelfs op langere termijn een halte wordt van de oostwestlijn, de Meer en Vaart die afgewaardeerd wordt en meer verblijfsruimte krijgt en de Sloterplas die te midden van deze veranderingen het magistrale middelpunt blijft.

Ambitie: behouden beleving water en wijds gevoel

Ambitie: versterken bomenstructuur stedelijke kop en hoofdstraten

6.2 Ambitie

Voorgaande kenschets is te vertalen in de volgende ambities:

Van ons allemaal: het gebouw en de openbare ruimte moeten een vanzelfsprekende en laagdrempelige ontmoetingsplek worden. Voor de buurt, voor Nieuw-West en voor alle andere bezoekers van het Osdorpplein en de Sloterplas. Van voorbijganger tot bezoeker. Dit stelt eisen aan het ontwerp, aan de programmering en aan een overmaat aan tussen/ontmoetingsruimten.

Buurt en werelds: in de afgelopen decennia is de kracht van de Meervaart geweest om een sterke verbinding met de buurt te combineren met internationale allure. Het gebouw en de openbare ruimte moeten de Meervaart opnieuw in deze kracht zetten.

Open: het gebouw en de openbare ruimte moeten uitnodigend zijn en nieuwsgierig maken. Wat hierbij helpt is als van buitenaf zichtbaar en, bij voorkeur ook ervaarbaar, is wat er in het gebouw gebeurt.

Dynamisch: het gebouw en de openbare ruimte moeten zich lenen voor veelsoortige producties, activiteiten en evenementen, kunnen meebewegen met de seizoenen (lente/zomer, herfst/winter) en voldoende adaptief zijn voor veranderende behoeften in de tijd.

Binnenstebuiten: uniek voor Amsterdam wordt een theatergebouw met ook buitenactiviteiten. Mogelijk is het in elkaar overlopen van binnen en buiten ook door het gebouw en/of op het dak mogelijk.

Kruisbestuiving: het gebouw biedt ruimte aan theater, talentontwikkeling/educatie, productie en repetitie (onder meer voor een aantal huisgezelschappen). Door dit onder één dak te combineren zullen onverwachte ontmoetingen en een maximale synergie ontstaan tussen amateurs en professionals, makers en theatergangers, jong en oud in passieve en actieve zin. Het gebouw en zijn directe omgeving als incubator.

Passend in het landschap: het gebouw en de openbare ruimte moeten plaats bieden aan, ten dienste staan aan en een onderdeel vormen van een eenduidige en doorlopende openbare (wandel-, sport- en flaneer)route direct grenzend aan de oever.

Duurzaam: de nieuwe gebouw moet voldoen aan de eisen voor Bijna Energieneutrale Gebouwen (BENG).

Aanvullende kwaliteitsimpulsen: het gebouw en de openbare ruimte moeten een impuls geven aan een of meer ambities op het gebied van waterkwaliteit, klimaatbestendigheid, biodiversiteit en/of circulariteit.

Veelzijdig: ideaalbeeld is een alzijdig theatergebouw waar de gevels geacht worden een relatie aan te gaan met de omgeving. De realiteit zal, naar alle waarschijnlijkheid, zijn dat laden en lossen, back of house, de toegang voor hulp- en nooddiensten en/of traforuimtes onvermijdelijk vragen om een ‘dienstgevel’ waar dergelijke functies op een logische manier een plek krijgen. Ambitie is om hiervoor een intelligente oplossing te vinden dat zo veel mogelijk recht doet aan de ambities van openheid en zo min mogelijk de openbare ruimte verstoort.

Markeren van centrum van Nieuw-West: het gebouw moet uitdrukking geven aan wat het centrum van Nieuw-West is en wil zijn, in ruimtelijke, maatschappelijke, cultuurhistorische en culturele betekenis.

Parkeren: op piekmomenten zal de Nieuwe Meervaart zo’n 250 parkeerplaatsen nodig hebben. Bestaande en nieuwe parkeervoorzieingen in het centrum – op maaiveld en in garages – zullen hiervoor voldoende zijn.

Fietsparkeren: fietsparkeervoorzieningen bij de Nieuwe Meervaart moeten zo geïntegreerd worden in de nieuwbouw en/of openbare ruimte dat deze een kwalitatief hoogwaardig onderdeel van de omgeving zijn.

Integraal: het gebouw en de openbare ruimte brengen vier ontwikkelingen bij elkaar: de transformatie van de Lelylaan tot stadslaan, de afwaardering van Meer en Vaart, de doorontwikkeling van het Osdorpplein als hét centrum van Nieuw-West en de Sloterplas. De nieuwbouw van de Meervaart als sleutelproject.

7 - IMPULSEN EN INITIATIEVEN

7.1 Analyse

De enquête, de themabijeenkomsten, de reacties via de Opp App, maar ook de interviews en films die gemaakt gedaan zijn door twee lokale journalisten met bewoners en ondernemers, laten een sterke betrokkenheid zien bij Nieuw-West, het Osdorpplein en de Sloterplas.

Deze betrokkenheid uit zich in zorgen over verandering, trots en verwachtingen en een levendig netwerk van ondernemers, bewoners en instellingen. Hierachter gaat een sterke doe-kracht schuil, variërend van levendige communities tot activiteiten op het gebied van sport, ondernemerschap en cultuur.

7.2 Ambitie

Voorgaande kenschets is te vertalen in de volgende ambities:

> Tussen de huidige gesprekken over de doorontwikkeling van het Osdorpplein tot hét centrum van Nieuw-West en de realisatie hiervan zit een behoorlijke tijd. Zorg in ieder geval dat betrokkenen en belanghebbenden goed geïnformeerd en hierdoor betrokken blijven.

> Verken of er een platform te organiseren is – hetzij zelfstandig, hetzij in aansluiting op een of meer communities en/of organisaties – die gedurende de komende jaren initiatieven aanjaagt en mogelijk maakt ter versterking van de levendigheid en leefbaarheid van het centrum. Dit om het ‘maatschappelijke vuur’ hoog te houden en goede aansluiting te houden bij wat er leeft en speelt in Nieuw-West.

> Verken of en hoe de inbreng vanuit de samenleving – buiten de reguliere inspraakprocedures – ook te organiseren is in de ontwerpfase van gebouw en openbare ruimte.

BIJLAGE 1 - PARTICIPATIE

Besluit gemeenteraad
Op 2 juli 2020 heeft de gemeenteraad van Amsterdam ingestemd met een voorkeurslocatie voor de Nieuwe Meervaart aan de zuidwestoever in de Sloterplas. Als voorwaarde voor de verdere uitwerking van deze locatie is het belang benadrukt van een integrale benadering van nieuwbouw, openbare ruimte en aansluiting tussen Sloterplas en Osdorpplein, met behoud van zoveel mogelijk groen. Tevens is bij moties 822 en 823 (Van Renssen) opgeroepen tot participatie, waarbij de uitkomst zwaarwegend betrokken moet worden in de verdere besluitvorming over de gebiedsontwikkeling (investeringsbesluit fase 2 Vernieuwing Osdorpplein en de Nieuwe Meervaart.

Vertrekpunt
In het participatieproces is de voorkeurslocatie als uitgangspunt genomen en zijn tegelijkertijd andere locaties in het gesprek betrokken. Doel hiervan was om na te gaan waarom een grote groep bewoners voor andere locaties kiest en te bekijken of deze overwegingen en belangen meegenomen kunnen worden bij het verder uitwerken van de voorkeurslocatie.

Procesbeschrijving
Het participatieproces liep van medio oktober 2020 tot eind februari 2021. Gestart is met een huis-aan-huis verspreide vernieuwingskrant, nieuwsbrieven en een enquête. Vervolgens heeft op 12 november 2020 een brede onlinebijeenkomst plaatsgevonden over de resultaten van deze enquête en zijn zes themabijeenkomsten aangekondigd. Daarna zijn zes themabijeenkomsten georganiseerd met, parallel hieraan, dezelfde gesprekken via een Opp App: (a) Centrumontwikkeling en locatieafweging; (b) Voor wie is Osdorpplein, Meervaart en Osdorp nu en in de toekomst; (c) Landschap, water en ecologie; (d) De ideale Meervaart; (e) Cultuurhistorie en cultuur; en (f) Bereikbaarheid. Op de projectwebsite www.amsterdam.nl/osdorpplein is per bijeenkomst de presentatie en het verslag te lezen.

Om een zo breed mogelijke inbreng te krijgen, is een breed palet aan participatiemiddelen ingezet: een informatiekrant, nieuwsbrieven, enquête,: bewonersbrieven, Opp App en een intensieve doelgroep- en gebiedsgerichte sociale mediacampagne (met oproepen, films, verwijzingen). Tevens zijn netwerken in Nieuw-West actief benaderd.

De respons op de enquête (bijna 2.500) en het aantal unieke deelnemers bij de eerste online bijeenkomst (zo'n 750) is goed. De sociale mediacampagne via Facebook en Instagram heeft vier gespecificeerde doelgroepen goed bereikt: politiek georiënteerde doelgroep (24.352 unieke bezoekers), cultuur georiënteerde doelgroep (22.856 unieke bezoekers), jongeren brede doelgroep (19.255 unieke bezoekers) en cultuur georiënteerde jongeren (19.784 unieke bezoekers). De Opp App heeft zo'n kleine 300 deelnemers bereikt, die afhankelijk van het thema, redelijk diverse reacties gaven. Deelname aan de themabijeenkomsten was daarentegen beperkt en eenzijdig wat betreft de inbreng: zo'n 35 – 45 bewoners. Met deze bewoners is, per themabijeenkomst, veel besproken door in klein verband , vervolggesprekken in breakout rooms te voeren. De gesprekken tijdens de themabijeenkomsten en de Opp App zijn voorbereid door vakspecialisten van de gemeente Amsterdam. Tevens is voor specifieke themabijeenkomsten de voorbereiding verbreed met de Meervaart, Waternet en een aantal deskundigen vanuit erfgoed en cultuur.

Algemene observaties
Op basis van de enquête, de zes themabijeenkomsten en de reacties via de Opp App zijn door het gemeentelijk projectteam de volgende algemene observaties getrokken:

> Breed maatschappelijk draagvlak voor de Meervaart: in de jaren '70 is de samenleving de keus voorgelegd voor een overdekte ijsbaan of een cultuurcentrum in Osdorp. Een overgrote meerderheid koos voor het laatste. Deze maatschappelijke ondersteuning bleef er ook vanaf de opening: in de eerste jaren draaide de Meervaart op veel vrijwilligers. Inmiddels is de Meervaart geprofessionaliseerd, verbouwd en heeft het een sterke en onderscheidende positie in Nieuw-West, Amsterdam en de regio verworven. De maatschappelijke ondersteuning voor de Meervaart is echter nog onverminderd groot. Ook is er begrip dat de Meervaart wil blijven meegroeien met het Osdorpplein, Nieuw-West en Amsterdam. De programmatische ideeën, die de Meervaart hiervoor heeft (mede toegelicht en besproken tijdens de themabijeenkomst 'droom over de ideale Meervaart'), sluiten in belangrijke mate aan bij de behoeften en wensen vanuit de samenleving.

> Verdeeld beeld over voorkeurslocatie: Van het totaal aantal respondenten op de enquête (2.497) gaf 50,1% de voorkeurslocatie het cijfer 6 tot en met 10 en 49,9% het cijfer 1 tot en met 5. Het gemiddelde cijfer uit de enquête was een 5. Indruk is dat dit verdeelde beeld gedurende het participatieproces niet of nauwelijks gewijzigd is.

> Nieuwe inzichten over wat belangrijk is: uit het participatieproces zijn gedeelde waarden te formuleren, die deels een andere kijk op de locatieafweging, de ontwerpopgave en de voorwaarden voor de Nieuwe Meervaart bieden. Zie hieronder: de gedeelde waarden.

Gedeelde waarden: *wat men belangrijk vindt*

In het participatieproces is vanuit verschillende invalshoeken en mede op basis van eerdere voorstellen, onderzoeken en plannen[1] de vraag gesteld welke waarden participanten belangrijk vinden bij de ontwikkeling van het gebied (Osdorpplein, zuidwestoever en Sloterplas) en de nieuwbouw voor de Meervaart. Hier komen de volgende ruimtelijke, culturele en maatschappelijke waarden uit voort:

Koester en versterk wat Nieuw-West – en de Sloterplas in het bijzonder – zo uniek maakt:

Het Algemeen Uitbreidingsplan Amsterdam, met de Westelijke Tuinsteden als grootste stadsuitbreiding, heeft een uniek samenspel van landschap en verstedelijking opgeleverd. Tot op de dag van vandaag (en tijdens corona misschien nog wel meer dan tevoren) ervaart men hoe belangrijk 'licht, lucht en ruimte' is en hoe sterk Nieuw-West zich hiermee onderscheidt. Deze kwaliteiten en ervaringen zorgen ervoor dat Nieuw-West anders is dan andere delen van de stad en vele bewoners bewust voor Nieuw-West kiezen.

Zeker nu het Osdorpplein verder verstedelijkt, pleit men om de openheid van de Sloterplas en de zuidwestoever te respecteren. Hier ervaart men wat men zo aantrekkelijk, bijzonder en onderscheidend vindt aan Nieuw-West, namelijk:

- *Licht, lucht en ruimte*
- *De lange zichtlijnen met de 'illusie van het oneindige landschap'*
- *Een samenhangend landschap van polder (grote schaal) tot voor de deur (kleine schaal)*
- *De talrijke recreatieve mogelijkheden*
- *Buitengevoel zo dichtbij te hebben in een stad die steeds verder verstedelijkt*
- *Duidelijke contrasten tussen verstedelijking en openbare ruimte/openbaarheid*
- *Een zuidwestoever die aantrekkelijk is, openbaar en 'van ons allemaal' is.*

Blauw boven groen:

De essentie van het ruimtelijk ontwerp van de Sloterplas is de opbouw van twee stedelijke koppen aan de uiteinden met groene flanken langs de lange zijde met een aaneenschakeling van open ruimtes, een afwisseling van beplanting met open speelweides, reliëf en gebogen maar strakke lijnvorming in beplanting en oevers. De historische vorm van de droogmakerij Sloterdijkermeerpolder is door Cornelis van Eesteren aangepast, onder andere door de twee stedelijke koppen niet tegenover elkaar te plaatsen, maar ten opzichte van elkaar te draaien. Daardoor ontstaat, in de lengterichting van de Sloterplas kijkend, een as-verdraaiing die de illusie van een oneindig landschap en een schaalloos bergmeer oproept. De bebouwing is in het AUP in de tweede linie geplaatst.

Deze ontwerpprincipes worden in het participatieproces niet alleen herkend en ervaren, maar ook innig omarmd. Wat het meest terugkomt in de gesprekken is het pleidooi om niet in de Sloterplas te bouwen. Bij doorvragen lijkt zelfs dat onderdelen van het groen bespreekbaar zijn voor bebouwing, zolang het water zelf maar (zoveel mogelijk) gespaard blijft.

Integrale kwaliteitsverbetering van groen en blauw:

Het groen rond de Sloterplas heeft veel kwaliteit, maar – zeker op de zuidwestoever – verdient het groen een kwaliteitsslag. Bepleit wordt om dit zo integraal mogelijk te doen, waardoor de openbaarheid en toegankelijkheid, de recreatieve gebruiksmogelijkheden en de biodiversiteit verbeterd worden. Tegelijkertijd moet de herinrichting van het groen bijdragen aan klimaatadaptiviteit, gezondheid en bewegen, het leefklimaat en verbetering van het watergebruik en -kwaliteit. Een aanpak die gericht is op én-én-én.

Houdt de zuidwestoever openbaar toegankelijk:

De zuidwestoever van de Sloterplas wordt nu al volop gebruikt. Het is de plek voor collectieve gebeurtenissen (zoals de 4 mei herdenking), de plek van spontane ontmoetingen, de plek waar men afspreekt, waar men geniet van de weidsheid en rust, maar ook waar veel gebeurt (van picknick tot evenement).

Belangrijke boodschap uit het participatie-proces is dan ook: waardeer de zuidwestoever om wat het al is. Maar tegelijkertijd wordt hier een tweede boodschap aan toegevoegd: zorg dat deze bijzondere ontmoetingsplek – tussen Osdorpplein en Sloterplas – 'van ons allemaal' blijft. En borg dit door zoveel mogelijk openbaarheid en een royale, aantrekkelijke en continue (wandel-, sport- en mogelijk zelfs fiets)route direct aan het water. Onderdeel van deze opgave is om de hoek Lelylaan/Meer en Vaart onderdeel te maken van deze royale, aantrekkelijke en continue route. Nu is dit bijna een 'dode hoek', slecht verbonden en bereikbaar en voor sommigen zelfs ervaren als onveilig.

Meervaart is een plek van en voor iedereen:

Bezoekers van de Meervaart komen voor gezelligheid en ontmoeting, om nieuwe ervaringen op te doen en om zelf creatief bezig te zijn. Het is hierdoor een 'plek van iedereen': van jongeren die een eerste kennismaking met kunst en cultuur hebben tot ervaren theaterbezoekers, van makers van kunst en cultuur tot degenen die hiervan genieten, van buurtbewoners tot congresgangers uit de regio. De Meervaart is aantrekkelijk voor de buurt, Nieuw-West en (groot) Amsterdam. De brede en onderscheidende programmering, met veel aandacht voor nieuwe doelgroepen en jongeren, draagt hier in belangrijke mate aan bij. Echter, het gebouw zelf werpt een hoge drempel op. Hierdoor vormt het voor nog veel te veel potentiële bezoekers een barrière. Het gebouw wordt namelijk ervaren als gesloten, afgekeerd van de samenleving, niet uitnodigend en onpersoonlijk. De nieuwbouw moet het tegenovergestelde worden. Bepleit wordt een uitnodigend en transparant gebouw, zodat je van buitenaf kunt zien wat erbinnen gebeurt en bijna als vanzelfsprekend naar binnen gaat.

1 Geraadpleegde bronnen:

Uitwerkingsplan Zuidwestoever Sloterplas (gemeente Amsterdam, mei 2013)
Uitwerkingsplan Uitbreiding Meervaartcomplex (gemeente Amsterdam, juni 2013)
Locatievergelijking Nieuwbouw De Meervaart CNW – concept (gemeente Amsterdam, februari 2017)
Haalbaarheidsstudie Theater de Meervaart (UNStudio, mei 2018)
De Nieuwe Meervaart, advies 2019-2 (Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, januari 2019)
De Nieuwe Meervaart, advies 2019-27 (Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, december 2019)
Locatieonderzoek De Nieuwe Meervaart – concept (Urhahn en Mecanoo, december 2019)
Haalbaarheid exploitatie Nieuwe Meervaart (Blueyard, april 2020)
Ruimtelijke studie visie Nieuwe Meervaart (gemeente Amsterdam, april 2020)
De Nieuwe Meervaart, advies 2020-11 (Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, juli 2020)

Meervaart versterkt het Osdorpplein:
De Meervaart heeft in de afgelopen decennia bewezen bij te dragen aan de aantrekkingskracht, levendigheid en identiteit van het Osdorpplein. De brede programmering voor uiteenlopende doelgroepen is hierin een van de belangrijkste succesfactoren geweest. Of er sprake is van combinatiebezoek – bijvoorbeeld winkelen en de Meervaart bezoeken of picknicken aan de Sloterplas en de Meervaart bezoeken - wordt door participanten betwijfeld. Maar de Meervaart maakt, als voorziening en als trekker, het Osdorpplein completer. Daarom komt uit het participatieproces naar voren dat de nieuwe Meervaart bij voorkeur in het centrum moet blijven. De plek waar de nieuwe Meervaart komt, moet een zo groot mogelijke impact hebben op de aantrekkingskracht, de loop/routing en de eigenheid van het centrum.

Groter en dynamischer gebouw:
In het participatieproces is er begrip voor dat de nieuwe Meervaart meegroeit met Nieuw-West en Amsterdam, daardoor groter wordt en blijft aansluiten bij bestaande en nieuwe doelgroepen. Ook wordt de huidige combinatie van functies (theater, makersplek, talentontwikkeling) ondersteund en er zijn verschillende ideeën geopperd om de programmering verder te verbreden (van buurtfuncties tot filmzaal). Dit vraagt om een dynamisch en flexibel gebouw. Oftewel een gebouw dat zich leent voor veelsoortige producties, activiteiten en evenementen, kan ‘meebewegen met de seizoenen’ (winter/herfst, lente/zomer) en veranderende behoeften in de loop der tijd.

Binnen- en buitenactiviteiten:
Uniek voor Amsterdam kan worden een theater met ook buitenactiviteiten (op het maaiveld, op het dak). Dit zal de toegankelijkheid aanzienlijk vergroten en past bij het karakter van Nieuw-West. Als voorwaarde wordt in het participatieproces gesteld dat bij buitenprogrammering er goed rekening gehouden wordt met de omgeving (duidelijke communicatie, voorkomen van overlast).

Een gebouw om trots op te zijn:
De nieuwe Meervaart moet meer dan een multifunctioneel en flexibel gebouw zijn. Het moet een gebouw worden waar bewoners van Nieuw-West trots op zijn, waarbij het begrip ‘iconisch’ voor sommige participanten de lading dekt, maar voor anderen te veel neigt naar ‘ouderwetse architectuur’. Het ontwerp van het gebouw moet een ultieme verbinding maken tussen ‘passend bij Nieuw-West/Sloterplas’, ‘eigentijds’, ‘uitnodigend’, ‘duurzaam’ en een natuurlijke overgang met zijn omgeving (of zelfs onderdeel van de omgeving zijn). Wat veel gehoord is: een gebouw dat onderdeel van de buitenruimte is, de buitenruimte naar binnen trekt of zelfs een nieuwe buitenruimte toevoegt.

Plein en plas beter verbonden:
De huidige Meer en Vaart is een optelsom van verkeersmodaliteiten (tram, westtangent, auto, fiets en voetganger), waardoor het een ruimtelijke en mentale barrière opwerpt tussen Osdorpplein en Sloterplas. Bepleit wordt om de overgang tussen plein en plas te verbeteren, de verblijfskwaliteit te verhogen (meer ruimte voor ontmoeten, minder voor verkeer), maar ook de goede bereikbaarheid van het centrum op dit moment – via openbaar vervoer, auto, fiets en voetganger - zoveel mogelijk in stand te houden.

Benutten van ov-bereikbaarheid:
Op korte termijn is een combinatie van openbaar vervoersmodaliteiten (ov-hub) voorzien. Wanneer, in de toekomst, de oostwestlijn wordt aangelegd, ontstaat er zelfs een kans om het Osdorpplein, de Sloterplas en de nieuwe Meervaart voor de regio te ontsluiten. De locatie van de nieuwe Meervaart dient zo optimaal mogelijk aan te sluiten bij deze ov-faciliteiten.

Sleutelproject:
Het Osdorpplein wordt hét centrum van Nieuw-West, de Lelylaan transformeert tot stadsstraat en wanneer er een oostwestlijn wordt aangelegd, groeit het Osdorpplein en de Sloterplas uit tot één van de hoofdcentra van Groot-Amsterdam. De nieuwe Meervaart moet recht doen aan en een substantiële bijdrage leveren aan deze nieuwe positie. Hiervoor moet het de buurt-, stadsdeel- en grootstedelijke functie van het toekomstige Osdorpplein met elkaar verbinden (‘een grootstedelijk gebaar’). Sowieso door een plek te blijven waar iedereen graag naar toe komt. Maar bij voorkeur ook op zo’n locatie en met zo’n gebouw dat de buurt, het stadsdeel en de grootstedelijke positie met elkaar verbonden raken.

BIJLAGE 2 - REFERENTIES

Gebouw als ensemble

YiwuGrand Theater, China

Hangzhou Opera House, Zuid Korea

Gebouw als ontmoetingsplek

Opera House Oslo, Noorwegen

Casino Middelkerke, België

Gebouw met eigen ‘rondje’ openbare ruimte

Harpa Concerthall Reykjavik, IJsland

Busan Opera House, Zuid Korea

Transparant gebouw

DocklandsGent, België

Ostrava Concert Hall, Tjechische Republiek

Gebouw met buitenactiviteiten

Kennedy Centre for performingArts, Washington, Amerika

Louisiana Museum voor moderne kunst, Copenhage, Denemarken

Gebouw als ensemble

National University of Singapore

Drinkwaterproductiebedrijf Vechterweerd, Nederland

Biesbosch Museum in Werkendam

Bibliotheek TU Delft, Nederland

Bibliotheek TU Delft, Nederland

Katwijk, Nederland

Boulevard

Esplanade Almere

Havencity, Hamburg, Duitsland

Copacabana, Rio de Janeiro (Robert Burle Marx)

Potter Field Park, Londen

Zeeorgel, Zadar, Kroatië

Jungfernstieg, Hamburg, Duitsland

Boulevard

Vistula Boulevards, Warschau

Waterspiegel, Bordeaux, Frankrijk

Oever met functies

Groene oever en waterzuivering

Hannekes Boom, Amsterdam

Oever met functies

Kastrup Sobad, Denemarken

Sorenga havsbad, Oslo, Noorwegen

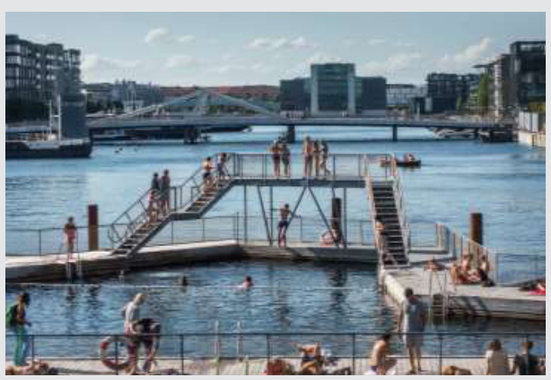
Lemvig Skatepark, Denemarken

Columbus Park, New Jersey, Amerika

Strandeiland, IJburg

Kulturhavn, Copenhagen, Denemarken

Waterski/Cablepark Almere

SimcoeWave Deck, Toronto, Canada

COLOFON

Projectteam ambitiedocument en participatie de Nieuwe Meervaart e.o.

Bureau Buhrs
[redacted]

Gemeente Amsterdam
[redacted]

Inbo
[redacted]

Amsterdam, 1 maart 2021